

**ПРАВО ПОТЕРПІЛИХ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ НА
ВИРОБНИЦТВІ, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ ЗА КОРДОНОМ, НА СТРАХОВІ
ВИПЛАТИ**

Кучма О. Л.

Київський Національний університет

імені Тараса Шевченка

доцент кафедри трудового права

та права соціального забезпечення, к.ю.н.

Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» (надалі – Закон про нещасні випадки) передбачено право потерпілої особи у разі настання страхового випадку на отримання страхових виплат, в тому числі і на отримання пенсії по інвалідності та у зв'язку з втратою годувальника, внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, а також страхової виплати дитині, яка народилася інвалідом внаслідок травмування на виробництві або професійного захворювання її матері під час вагітності.

Статтею 38 Закону про нещасні випадки передбачено можливість припинення здійснення страхових виплат і надання соціальних послуг, в тому числі на весь час проживання потерпілого за кордоном, якщо інше не передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Аналогічні положення містилися і в Законі України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

7 жовтня 2009 року Конституційний Суд України прийняв рішення у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пункту 2

частини першої статті 49, другого речення статті 51 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», у якому зазначив, що «відповідно до пункту 2 частини першої статті 49, другого речення статті 51 Закону виплата пенсії припиняється на весь час проживання (перебування) пенсіонера за кордоном, якщо інше не передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України. Винятки встановлені для громадян, які проживають за кордоном, якщо пенсія їм призначена внаслідок трудового каліцтва або професійного захворювання. У цих випадках пенсія виплачується і за відсутності міжнародного договору (частина друга статті 92 Закону України «Про пенсійне забезпечення»). При цьому держава визначила відповідний механізм виплати таких пенсій (Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок переведення пенсій громадян, які виїхали на постійне проживання до інших країн» від 6 квітня 1993 року №258)».

Конституційний Суд України визнав такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення пункту 2 частини першої статті 49, другого речення статті 51 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», також звернув увагу Верховної Ради України на необхідність приведення у відповідність до Конституції України положень інших законів, які регламентують виплату пенсій пенсіонерам, які постійно проживають у державах, з якими Україною не укладено відповідного договору.

На сьогодні, у Верховній Раді України знаходиться проект Закону України №6695-1 «Про внесення змін до деяких законів України (щодо забезпечення виконання Рішення Конституційного Суду України №25-рп/2009 про необхідність приведення у відповідність до Конституції України положень законів, що регламентують виплату пенсій пенсіонерам, які постійно проживають у державах, з якими Україною не укладено відповідного міжнародного договору)», яким пропонується виключити із Закону України

«Про пенсійне забезпечення» статтю 92, та не запропоновано внести відповідні зміни до Закону про нещасні випадки.

Справедливим є висновок Комітету у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів Верховної Ради України щодо змісту згаданого законопроекту, де звернуто увагу на те, в якій частині діє Закон України «Про пенсійне забезпечення».

Також частиною другою статті 2 Закону про нещасні випадки визначено, що особи, право яких на отримання відшкодування шкоди раніше було встановлено згідно із законодавством СРСР або законодавством України про відшкодування шкоди, заподіяної працівникам внаслідок травмування на виробництві або професійного захворювання, пов'язаних з виконанням ними трудових обов'язків, мають право на забезпечення по страхуванню від нещасного випадку відповідно до цього Закону.

Частина п'ята статті 41 Закону про нещасні випадки встановлює, що у разі виїзду потерпілого або осіб, які мають право на страхові виплати, на постійне місце проживання за межі України визначені на зазначені цілі суми переказуються Фондом соціального страхування від нещасних випадків на їх адресу в порядку, передбаченому міждержавними угодами.

Норми Закону про нещасні випадки, що стосуються порядку здійснення страхових виплат, зорієнтовані на потерпілих які проживають на території країн-учасниць міжнародних угод, ратифікованих Україною. Дія Закону про нещасні випадки в сьогоднішній редакції суперечить позиції Конституційного Суду України, викладеній в згаданому рішенні. Хоча і саме рішення Конституційного Суду України не є одностайним – в даному рішенні є окрема думка судді Конституційного Суду.

На виконання рішення Конституційного Суду України та з метою недопущення погіршення умов пенсійного забезпечення потерпілих від нещасних випадків на виробництві і професійних захворювань, вважаю за необхідне внести наступні зміни до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та

професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності»: пункт 1 частини першої статті 38 доповнити наступним: «крім підпунктів «г», «д», «є» пункту 1 частини першої статті 21 цього Закону;».

Частину п'яту статті 41 доповнити наступним: «а за відсутності таких – у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.».

Також необхідно розробити відповідний порядок на основі Постанови Кабінету Міністрів України «Про порядок переведення пенсій громадян, які виїхали на постійне проживання до інших країн» від 6 квітня 1993 року №258